

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum

In Duos Libellos Partitum

De Decimis, oblationibus, Sepulturis, bonis Parochorum, aliisque scitu
utilissimis materiis

Engel, Ludwig

Salisburgi, 1668

§. 4. De promulgatione, acceptatione & abrogatione legum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40891

pretil de adione quanti minoris vel redhibitoris ultra annum vel medium non extensa, facile est resolvere ex superius dictis, quod nempe aliud sit adminuendas lites actionem in foro externo denegare, & aliud ipsum actum eiusque obligationem annullare.

§. IV.

De promulgatione acceptatione & abrogatione legum.

SUMMARI A.

1. Scriptura non est de substantia legis.
2. Qualis promulgatio & scientia ad obligationem legis requiratur.
3. Ante lapsum duorum mensium non obligantur scientes.
4. Quid sit speciale de stilo curie Romane.
5. Legi valor an dependeat à populi acceptatione.
6. Contra legem dissimulante legislatore non acceptatam currit consuetudo.
7. Differentia inter abrogationem derogationem, dispensationem & declarationem.
8. Statuta inferiorum à superiore confirmata. à quo revocari possunt.
9. Plures utilissima regula observanda circa legum interpretationem.

Quam

Quamvis absolutè ad substanti- II
 am legis non desideretur, ut in
 scripturam redigatur, & lex vel con-
 stitutio positiva tantum accidentali
 & extrinseca denominatione *lris scrip-*
tum dicatur, ad distinctionem juris
 consuetudinarii, quod absque con-
 stitutione per mores hominum indu-
 citur, sicut cum cõmuni tradit Harp.
 ad §. 6. *Instit. de I. N. G. & C.* requiritur 3
 tamen, ut sive per scripturam publico
 loco affixâ, sive per præconis procla-
 mationẽ ita publicetur, ut in hominũ
 ex lege obligandorum notitiam de-
 venire possit. *cur enim culpabimus eos*
inquit Imperator in Nov. 66. c. 1. qui
positas ignoraverint constitutiones. Por-
 rò de promulgatione legum Imperia-
 lium habetur *in c. Nov. 66.* quod non
 obligent, nisi postquam fuerint pro-
 mulgatæ in cujusque Provinciæ Me-
 tropoli, & insuper duo menses elapsi
 sint, ut intra hoc temporis spatium
 sufficiens notitia haberi possit. 4
 quare tametsi aliquis prius in noti-
 tiam talis legis devenerit, tamen an-

te lapsum duorum mensium ad ejus observationem non adstringetur, quod generaliter obtinet, quoties Legislator ad obligationem suam, legis, vel longiorem vel breviorum terminum præscripsit. prout in Concilio Trid. Sess. 24. de refor. matr. c. 1. in fine statuitur, quod irritatio matrimonii clandestini primum post 30. dies à die promulgationis vim habeat. Non ignoro, quod multi DD. contrarium doceant apud Barb. in c. 2. hoc tit. n. 9. existimantes, quod lex sive imperialis, sive alia habens certum tempus annexum obliget eos, qui ante finitum illud temporis spatium notitiam legis acquisiverunt per textum in c. 1. de postulat. Præl. ibi: *sufficit, ut ad constitutionis observantiam teneatur, qui noverit eam solemniter editam, aut publicè promulgatam &c.* cui addi potest regula 31. juris in 6. quod certus certiorari ulterius non debeat. Sed recto juris & verborum sensui magis consona est nostra sententia, quam præter alios etiam docet Nav. de constit. Conf. 1. n. 8.

n. 8. Menoc. de arbitrariis iudicum casu
185. n. 20. etenim in citata Nove. 66
dicitur, leges primum post duos men-
ses valere: in citato loco Concilii, quod
decretum de reformatione matrimo-
nii primum post 30. dies robur habere
incipiat: in bulla Pii 4. super decla-
ratione temporis ad observanda de-
creta Concilii Trid. jure communi san-
ctum est, ait Pontifex, ut constitutiones
novæ vim non nisi post certum tempus
obtainant &c. quæ sanè verba in pro-
pria significatione satis indicant,
quod tempus legi adjectum univer-
sim sine distinctione tam respectu sci-
entium, quam ignorantium obliga-
tionem suspendat. Accedit, quod
mens Legislatoris tempus legi adjici-
entis fuerit, tollere confusionem in
populo, ne aliqui propter scientiam
prius, aliqui propter ignorantiam se-
rius obligentur, quæ confusio mini-
mè tolletur, si tempus adjectum re-
spectu scientium obligationem legis
non remoretur. Ad contraria re-
spondetur, ea procedere exsupposito

jam negato, quod lex ante lapsum
 temporis obligare inceperit: neque
 enim *in c. 1.* propositum fuit summo
 Pontifici nostram questionem deci-
 dere, sed aliam, nimirum, quod ad
 obligationem legis sufficiat promul-
 gatio in communi, & non requira-
 tur, ut singulis per mandatum specia-
 le insinuetur. Deinde *illud c.* loquitur
 de constitutione alicujus Cardi-
 nalis. quâ in re est advertenda com-
 munitis doctrina tradita à Panor: *in*
c. 2. hoc tit. n. 7. quod in constitutio-
 nibus Legislatorum inferiorum à
 summo Principe non habeat locum
 illa *Novell. 66.* sed si tempus certum
 expressum non habeant, obligent sei-
 entes statim, ignorantes verò post
 tempus arbitrarium quo rationabili-
 ter potest præsumi de ipsorum noti-
 tia, & post quod tempus non debuif-
 sent constitutionem ignorare, sicut
 dicitur *in c. 1. de præbendis in 6.* Spe-
 ciale est de stylo Curia Romanæ circa
 bullas summi Pontificis, quod vim habe-
 ant obligandi, quâ primū in eadē Cu-
 ria

ria Romana publicatur, & in acie Campi Floræ ac ad valvas Basilicæ Apostolorum affixæ sunt, & in Cancellaria Apostolica pro publicatis habentur, teste Barb. d. n. 9. cum citatis ibidē. Attamen hic stylus limitandus est, ut in primis potissimum procedat circa causas beneficiales & similes, in quibus S. Pontifex liberam potestatem habet, non autem circa ea, quæ proximè conscientiam tangunt, ut circa censuras Ecclesiasticas, jurisdictionem Confessariorum in foro pœnitentialem &c. nam similia debent etiam in partibus innotescere & publicari, ne ignorantes peccati arguantur, vel periculum animarum incurrant. arg. c. cum infirmita, De penit. præterea si V. g. circa beneficiales causas aliquid novi Romæ constituatur, habebit quidem effectum, si causa ex partibus Romæ perveniat, si verò in partibus præsertim ultramontanis agitetur, secundum jus ordinarium & consuetudines ibi vigentes judicabitur, si talis bulla ibidem publicata, & recepta

non sit : nam stylus Curiaë non in omnibus extenditur extra Curiam, maximè cum naturali æquitati sit conveniens, ut leges non publicatæ, adeoque ignoratæ, non ligent, & Pontifex per generales leges non intendit semper particularibus locorum statutis & consuetudinibus derogare, nisi exprimat c. 1. hoc titulo in 6.

§ De acceptatione legum quotidiana quæstio & controversia est, an legis effectus & obligatio à populi acceptatione dependeat, & qualiter illud accipiendum sit, quod vulgò circumfertur, legem non acceptatam non obligare? enim verò aliqui cum Nav. hoc tit. consilio 1. q. 5. simpliciter asserunt, vim & substantiam legis à populi acceptatione pendere, & omnes leges habere tacitam conditionem, si acceptentur pro quibus facit textus in c. in istis §. leges. dist. 4. ibi: leges instituuntur, cum promulgantur, firmanentur, cum moribus utentium comprobantur. Item in l. de quibus ff. de legibus, ista leges, ait juris Cons. nulla ex causa

causa nos tenent, quam quod iudicio populi recepta sint. Verum rationi magis contentaneum est, quod cum populus in omnibus justis præceptis obedientiam Legislatori tam in foro interno, quam externo debeat, ut in priore §. demonstratum, non esse in potestate populi, an legem acceptare vel rejicere velit: non acceptari autem aliquando legem posse vel ex ignorantia, quia V. g. Romæ tantum lata per Ordinarios locorum in partibus nunquam promulgata fuit, vel ex causa, quia continet aliquod notabile gravamen, propter quod utiliter in singulis locis observari non potest, & insuper Legislator, qui non ignorat, vel facile scire potest neglectum suæ legis saltem tacite connivendo acquiescit. Non obstant, quæ in contrarium allata sunt, nam ille textus in d. §. leges, in primis est Gratiani, cujus autoritas non est decisiva: deinde explicari potest de confirmatione legum extrinseca & accidentali, non intrinseca & substantiali, quatenus scilicet

et leges moribus utentium receptæ, extrinsecam suam perfectionem & vigorem consecutæ sunt, non verò quòd ante hanc receptionem vim propriam obligandi ex se non haberint. Alter textus in *l. de quibus ff. de legibus.* procedit de illo antiquo tempore, quando potestas leges ferendi, & magna pars imperii penes populum Romanum fuit, postea verò quando populus lege Regia omnem potestatem suam in Principem transtulit *juxta l. 1. ff. de constitut.* nulla fuit relicta populo authoritas legem aut ferendi, aut approbandi. Maxime autem in causis Ecclesiasticis & spiritualibus *dicta lex 3. 2.* locum non habet, quia in istis potestas ferendi legem immediatè à Christo Apostolis eorumquè successoribus data est, & nunquam penes populum fuit.

6 Illud quoque circa acceptationem legum advertendum est, quod si lex dissimulante Legislatore non observetur, currat contra eam tempus prescriptionis, ut sive pontificia sive cæsarea

si recepta sit lapsu 10. annorum aboleatur: sed hoc si nunquam recepta sit, si vero aliquando recepta, & postea per contrarium usum intermissa, ad eam, si ecclesiastica sit, 40. annorum spatium requiretur. qua de re inferius in titulo de consuetudine plura dicemus. Sin autem Legislator instet & urgeat, legem suam recipi, non obstante gravamine à populo proposito, nec iniquitas legis manifesta sit, secundum obedientiam ei debitam parendum erit. soepe enim homines veteres corruptelas & malas consuetudines difficulter relinquunt, non tamen propterea semper eis indulgendum, si aliud pro Reipublicæ utilitate expedire Principi videatur.

Inter *abrogationem*, *derogationem*, *7*
declarationem legis & *dispensationem*
in lege differentia facienda est. Nam
abrogatio significat totalem cassationem & sublationem legis. Fit autem
abrogatio aliquando per consuetudinem contrariam, de qua inferius: aliquando per ipsum Legislatorem vel

successorem ejus ob mutatas circum-
 stantias temporum, rerum & causa-
 rum: non nunquam enim ait Joannes
 22. in extravag. 2. de verb. signif.
 quod conjectura profuturum credidit
 subsequens experientia nocivum ostendit,
 ideo non debet reprehensibile judi-
 cari, si Canonum Conditor Canones à se
 vel suis prædecessoribus editos revocare
 studeat, si obesse potius viderit quam pro-
 desse. Dico, etiam per successorem
 posse revocari constitutionem antec-
 cessoris: idque tam etsi haberet clau-
 sulam, hac immutabili & in perpetuum
 valitura lege sancimus &c. cum
 enim par in parem, aut antecessor in
 successorem æqualis dignitatis non
 habeat imperium vel jurisdictionem,
 ideo etiam lex aliqua successori ab
 antecessore præscribi non potest, à
 qua ei recedere non liceat c. innotuit,
 20. de elect. & hoc non tantum de
 constitutionibus imperatoriis, aut
 pontificiis, sed etiam inferiorum Prin-
 cipum & Legislatorum accipiendum
 est, prout superius diximus statutum

præ

prædecessoris Episcopi vel Capituli
 sede vacante posse à successore Epi-
 scopo revocari. Sed quid, si talia sta- 8
 tuta inferiorum Legislatorum à sum-
 mo Pontifice vel Imperatore confir-
 mata sint, anne nihilominus ab infe-
 rioribus revocari poterunt? Distin-
 guendum putat Decius *in c. cum ac-*
cessissent, hoc tit. n. 18. an statuta infe-
 riorum sint lata *contra* jus commune
 in quibus propterea ex defectu pot-
 estatis statuendi confirmatio superio-
 ris fuit necessaria, vel an statutum fue-
 rit *præter jus*, & per se validum, ac con-
 firmatio superioris tantum acciden-
 talis & corroborativa: illo casu, cen-
 set statutum ab inferiore amplius re-
 vocari non posse, cum per confirma-
 tionem à qua totam substantiam ac-
 cepit facta sit lex superioris, cui infe-
 rior derogare non potest *Clement. ne*
Romani. in princip. de elect. secus ve-
 rò in casu posteriori, in quo statutum
 substantialiter est inferioris. Sed quia
 huic distinctioni obstat textus in eo-
 dem *c. cum accessissent. ubi suppres-*
 M 7. *lio*

So Primiceriatus in Ecclesia Cathedra-
 drali, & ejus fructuum inter Canoni-
 eos distributio fuit statutum Capituli
 contra jus commune teste Gloss. *ibi-
 dem in Verb. confirmatum*: cum jure
 communi non liceat Capitulo præ-
 bendam canonicalem præsertim verò
 dignitatem suppressere, & tamen hoc
 statutum licet à summo Pontifice neces-
 sariò confirmatum potuit à Capitulo
 ipso facto contraveniendo revocari.
 ideo circa primū distinctionis à Decio
 assignatæ membrum alia distinctione
 utitur Abbas *in dicto c. cum accessissent.*
n. 2. quam etiam probat Prosper Fag.
in eodem c. n. 12. nimirum, si statu-
 tum confirmatum à superiore con-
 cernat favorem publicum, vel alio-
 rum, quàm statuentium non possit
 revocari ab inferiore, possit autem,
 si concernat principaliter favorem i-
 plorum statuentiū *ut in d. c. cum acces-*
sissent. ubi reditus dignitatis suppressæ
 accreverunt reliquis Capitularibus
 eo enim casu fit revocatio ad illū mo-
 dum, quo quilibet potest favori aut
 privilegio suo renuntiare. De-

Derogatio significat particularē legis imminutionem, quæ se habet vel ex parte ipsius legis, quando Legislatoꝝ unum legis articulum mutat, vel à generali constitutione certos casus speciales excipit; vel ex parte subditi, quando eidem Legislatoꝝ rescriptum, privilegium, aut dispensationem contra legem concedit.

Declaratio est vera legis interpretatio secundum mentem Legislatoꝝ, hæc etiam aliquando inferioribus in lege superioris competit. Sic summus Pontifex quàmvis inferior sit jure divino & naturali, & illud abrogare, vel in eo dispensare nequeat, deciare tamen potest, & verum ejus sensum exponere. licet verò etiam alii viri docti possint interpretationes legum divinarum & humanarum facere, eæ tamen probabiles solummodo sunt, non authoritativæ & decisivæ sicut summi Pontificis.

Cæterum circa hanc privatam interpretationem, quam faciunt priva-

in DD. aliquot utiles regulæ traduntur, quæ tum in judiciis tum in scholis frequentissimè adduci solent: ut quòd *interpretatio legum potius mentis quam verbis Legislatoris convenire debeat. non enim debet intentio verbis, sed verba intentioni deservire* c. secundo *requiris* 41. de appell. & *scire leges non est verba callore, sed vim & potestatem* L. scire 17. ff. de legibus *textus notabilis in l. scire* 13. §. 2. ff. de excus. tutorum. ibi: *sed etsi maximè verba Legislatoris hunc habeant intellectum tamen mens legislatoris aliud vult, unde in l. contra legem* ff. de legibus, *in fraudem legis facere dicitur, qui salvis verbis legis mentem ejus circumvenit; ut in vulgari exemplo, si prohibitus noctu ambulare sine lumine, lumen quidem deferat, sed ita absconditum ut à nemine agnoscat* &c. & in c. ult. de R. I. in 6. certum est, ait Pontifex, *quod is committat in legem, qui legis verba complectens contra legis voluntatem.*

2. Juxta vero similem mentem legis-
 lato-

latis leges universales vel admodum rigorosæ nonnunquã benigna aliqua interpretatione secundũ bonum & æquum explicandæ sunt, & ab iis aliqui casus in specie excipiendi ob rationabiles cõsiderationes, de quibus, si Legislatoꝝ interrogatus fuisset, ipsemet excepisset, non enim possunt omnes casus legibus comprehendi, sed illi qui plerumque & ordinariè accidunt, *l. non possunt l. nam ad ea ff. de legibus*, atq; ista interpretatio secundũ bonum & æquum *Epichia* aut præsumpta mens Legislatoꝝ vocatur. Huc etiam pertinet textus in *l. placuit C. de iudiciis*, ubi Imperatoꝝ rescripsit, quod in omnibus causis potior esse debeat æquitatis, quàm stricti juris ratio, verum quia in *l. 1. C. de Legibus*, idem Imperatoꝝ interpretationem inter æquitatem & ius scriptum sibi reservavit, & in *l. prospexit ff. qui & a quibus appell. Juriscons.* vult legem etiam duram observandam esse, si ita scripta sit, & Aug. in *c. 3. dist. 4.* ait: *non de legibus, sed secundum leges iudicandum*

dum esse, ideo Fach, l. 1. *controv. c. 3.* sequenti distinctione rem componit; vel enim verba legis ejusque mens adeò clara sunt, ut salva ratione recti sermonis non possint aliam interpretationem habere, & servanda est lex quamvis dura: vel verba legis sunt generalia, quæ in particularibus casibus salva verborum generalitate & ratione recti sermonis possunt habere interpretationem ex bono & æquo, & procedit *d. l. placuit*: vel denique dubitatur, quid justum quid æquum sit, & juxta *d. l. 1. C. de LL.* Princeps consulendus est.

Præterea in legibus quæ formas substantiales actibus præscribunt, ex communiori DD. sententia Epichia aut interpretatio contra verba & formam legis admittenda non est, quia rigor talium legum bonum publicum concernit, nisi aliter mens legislatoris colligi posset. ita docent non valere matrimonium etiam quacunque urgente necessitate sine Parrocho & testibus contractum Barb.

ad Conc. Trid. sess. 24. c. 1. n. 140.
sanch. de matr. lib. 3. disp. 17.

3. Similiter ob cessantē rationem legis rectē non nunquā fit interpretatio ex mēte legislatoris cessare ipsam legem *c. cum cessante. de appell. l. adigere ff. de iure patronatus.* quod tamen ita intelligendum est, ut si totalis & adæquata (non particularis aut impulsiva solum) legis ratio generaliter cesset, tunc etiam lex generaliter cessare dici possit, si verò ratio in particulari tantum casu cesset, frequens est, ut præsertim in legibus formas substantiales præscribentibus, vel alias conformitatem publicam respicientibus obligatio legis adhuc etiam in illo particulari casu perseveret. si verò ex non observatione legis, cuius ratio in particulari cessat, nullum oriatur in communi scandalum, ut maximè accidit in legibus in falsa præsumptione fundatis, dicendum etiam est, talem legem in particulari casu præsertim verò in conscientia non obligare.

4. Le-

4. Leges pœnales odiosæ aut magnum præjudicium afferentes sunt strictæ interpretationis & non ulterius quam secundum verborum strictam proprietatem sonant etiam ex paritate rationis extendendæ, è contra leges favorabiles ampliori interpretatione adjuvandæ c. in pœnis. c. odia de regul. jur. in 6.

5. Etiam leges exorbitantes à jure communi, & aliarum legum correctoriæ strictè interpretandæ sunt, neque regulariter censetur plus de prioris lege mutatum quam expressum præcipimus C. de appell. & si ex pluribus prioris legis articulis unus solus mutatus, aut una sola exceptio addita, in reliquis lex immutata manet juxta dictum Glos. communiter receptum in l. in iis 15. ff. de legibus quod exceptio firmet regulam in casibus non exceptis.

6. Ex paritate rationis, rerum, personarum & aliarum circumstantiarum, quod decisum est in uno casu per interpretationem etiam ad alios

casus dubios & non decisos extendere oportet juxta vulgare, quod ubi eadem est ratio (adæquata scilicet fine apparente disparitate) eadem sit juris constitutio *l. non possunt 12. cum l. seq. & l. ideo ff. de LL.*

7. Verba legis accipienda sunt secundum propriam significationem & non impropianda nisi aliter constet de mente Legislatoris *l. non aliter 69. ff. de Legatis 3.* in dubia autem & ambigua significatione verbi præferenda est, quæ communi hominum acceptioni, vel mentis legis aut æquitati magis correspondet, vel ad pœnas & odia minuenda, favores autem ampliandos magis convenit.

8. Correctio juriſm non facile admittenda, sed si Canones aut leges inter se discrepantes proferantur, nec ex contextu de manifesta correctione appareat (solet enim quandoque jus posterius derogare priori) de aliqua conciliatione seu concordia cogitandum, *c. cum expediat de elect.*
6. quid autem, si inter jus Canon. &

& Civile discrepantia sit, inferius in §. 6. dicemus. Demum consuetudo præsertim secundum quam iam aliquando in contradictorio iudicatum est optima legum interpretæ censeatur *l. si de interpretatione 27. ff. de legibus.*

Dispensatio est relaxatio legis in aliquo speciali casu, vel particularibus personis publica authoritate facta, hæc regulariter illi tantum competit, qui supra legem est, scilicet Legislatori vel successori ejus, inferioribus tamen etiam non nunquam vel ex speciali privilegio, aut consuetudine, aut ex præsumpta mente superioris ob magnam causam & datam morali impossibilitate superiorem adeundi conceditur.

§. V.

DE CONSVETVDINE,
SUMMARIÆ.

1. *Consuetudo ius non scriptum.*
2. *Differt à traditione & præscriptione & ibi cur Deus toleret Iudæos.*
3. *Consuetudo triplex.*